

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 849

מסכת נזיר ח' - י"ד ♦ כלים ח', ז' - ח', י'

בס"ד, ט"ו אלול תשע"ה

השבוע בגליון

- ♦ השתתפות יהודים מחוץ לארץ במצוות התלויות בארץ
- ♦ הפרשת חלה במאפית
- ♦ נזיר שמשון" שהופיע בפני רבה של ירושלים
- ♦ התעוררות מפיטי ערב ראש השנה
- ♦ התרת נזירות שמשון לצורך חינוך הילדים

- ♦ כמה שנים חי רבי יוחנן?
- ♦ הפענוח השגוי
- ♦ הרוצה להפחית מן הסכום שהתחייב ב"מי שברך"
- ♦ מהי נזירות?
- ♦ אופן חלות דיני הנזיר

דבר העורך

אש התורה

רבים מן המשתתפים הקבועים בשיעורי הדף היומי מעידים כי מלבד הסיפוק העצמי הממלא את ישותם, הם זוכים גם לראות בשינוי מהותי בקרב בני ביתם, היחס אל התורה ואל לומדיה מתגבש להרגשת כבוד, הערכה ורצון ללמוד.

על האופן בו בדורות עברו היה כבוד התורה חקוק בליבות הכל, גם ילדים רכים, נוכל ללמוד מן המעשה הבא, וממנו - אלינו.

הגאון רבי יעקב יצחק ווייס זצ"ל ידוע בסדרת ספריו מנחת יצחק, בהם קובצו אלפים מתשובותיו בכהנו על מדין במנצ'סטר ולימים בירושלים.

אחד מרבותיו היה הגאון רבי יהודה צבי אייכנשטיין זצ"ל, תלמיד חכם נודע ששימש כרב עיר. לימים סיפר הרב ווייס: "ומה נורא היה המראה שזכית לראות בגופו של מורינו רבי יהודה צבי, את קודש חותם טהור, צלקת שעל ידו, שנכווה בעת עמדו בבית ה' בלילות, במחיצתו של זקנו הגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זצ"ל".

מעשה שהיה כך היה.

רבי יהודה צבי היה נכדו של הגה"ק רבי חיים הברשטאם מצאנז זצ"ל (נפטר בשנת תרל"ו). בשנותיו האחרונות נחלש הצדיק והיו נכדיו משמשים אותו במשך כל שעות היממה, <<

דף ח/ב אלא א"א חדא נזירות קבל עילויה מי הוי השלמה כלל

כמה שנים חי רבי יוחנן?

אדם האומר "הריני נזיר" ואינו מפרש לכמה זמן הוא נזיר, הרי הוא נזיר לשלושים יום. מה דינו של אדם שאמר "הריני נזיר כמניין ימות החמה?"

"המפרש" מבאר את סוגייתנו באופן הבא:

תחילה אומרת הגמרא שקיימת אפשרות לפרש כי כוונתו לקבל על עצמו נזירות למשך שלש מאות שישים וחמש שנים, והיא מביאה שרבי יהודה סיפר שפגש אדם כזה שנפטר מיד לאחר שהשלים את תקופת נזירותו. מדבריו מוכיחה הגמרא כי אינו סובר שהאומר כך מקבל על עצמו נזירות לשלש מאות שישים וחמש שנה, כי בימיו של רבי יהודה לא האריכו ימים כל כך וכיצד הלה סיים את תקופת נזירותו, וודאי סובר רבי יהודה שכוונת הנודר לקבל על עצמו נזירות לשלש מאות שישים וחמשה ימים. קביעה זו מעוררת שאלות.

במסכת עירובין (נד/ב) מסופר המעשה המפורסם על רבי פרידא, אשר שינן עם תלמידו את תלמודו ארבע מאות פעמים ובשכר זה הוא זכה לאריכות ימים וחי ארבע מאות שנים! גם בסדר תנאים ואמוראים שחובר בתקופת הגאונים נאמר ש"רבי יוחנן חי ש' שנים, רב חי ת' שנים". הרי לנו שגם בימים ההם היו שחיו מאות בשנים!

עד שאנו באים להקשות על "המפרש" מן הנאמר ב"סדר תנאים ואמוראים", העיר החיד"א, בספרו יעיר אוזן (מערכת ה' סימן י"ב) על הנאמר ב"סדר תנאים ואמוראים" כי רבי יוחנן חי שלש מאות שנים. הנה, מן התלמוד עולה כי רבי יוחנן נולד בימיו של רבי (יומא פב/ב) ונפטר מעט זמן אחרי ריש לקיש (בבא מציעא פד/א). לו היה חי שלש מאות שנים, היה על רבי יוחנן להאריך ימים עד תקופת אחרון האמוראים - רב אשי! גם בספר יד מלאכי תמה על הנאמר ב"סדר תנאים ואמוראים" מכתביו של רב שרירא גאון שרבי יוחנן נפטר בשנת תק"ץ ורב אשי נפטר בשנת תשמ"ג, זמן רב לפני רב אשי!

הפענוח השגוי: ליישוב קושיות אלו מציע הגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל אפשרות מעניינת ביותר (מחקרים בדרכי התלמוד פרק י'). הוא מוכיח כי במקומות רבים חלו שיבושים בנוסחאות של משניות ושל ברייתות כתוצאה מפענוח שגוי של אות אחת, אשר במקורה נועדה לסמן מספר מסויים וה'מפענוח' תרגמה למספר אחר. כך אנו מוצאים שעל דברי רש"י הכותב שגובה הפרוכת שעמדה בפתח קדש הקדשים היה מאה אמה, מגיב התוספות יום טוב (יומא פרק ה' משנה א'): "אפשר שהיה כתוב בפירש"י מ' וטעו והדפיסו מאה". רש"י התכוון, איפוא, לארבעים אמה וה'מפענוח' תרגמו את האות מ' למאה. אפשר שגם במקרה דנן כך אירע, משער רבי ראובן.

בגירסת "סדר תנאים ואמוראים" שלפנינו כתוב "רבי יוחנן חי ש' שנים, רב חי ת' שנים, ואנו תמהים האמנם הם חיו שלש מאות שנים וארבע מאות שנים? אך יתכן שכה יש לפענח את הכתוב: "רבי יוחנן חי ש'מונים שנים, רב חי ת'שעים שנה"... ואכן חישוביו של הגרי"א הלוי זצ"ל בדורות הראשונים (כרך ב' חלק ב' פרק ט"ז) מעלים כי רב חי כתשעים שנה.

גם את הנאמר במסכת עירובין כי רב פרידא חזר ארבע מאות פעמים עם תלמידו והאריך ימים ארבע מאות שנים אפשר שתחילה לא היה כתוב בגמרא שחזר עם תלמידו ארבע מאות פעמים

לעילוי נשמת

מרת **טויבא ברמן** ע"ה ב"ר אלעזר מאיר ז"ל

נלב' ע"ט"ו באלול תשמ"ט **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י ידידנו הר"ר **יעקב (ז'ק) ברמן** ומשפ' שיחיו

אלא ת' פעמים, וכוונת הגמרא לת'שעים פעמים, וכן בספרה על מניין שנותיו נקטה באות ת' מתוך כוונה לומר שחי תשעים שנה. לימים פתח מי שפתח את האותיות המקוצרות ועשאן לארבע מאות...

דף ט/א אין שאלה בניזירות

הרוצה להפחית מן הסכום שהתחייב ב"מי שברך"

הגמרא בסוגייתנו דנה לגבי אדם שקיבל על עצמו נזירות או הקדיש דבר כלשהו, ו"תוך כדי דיבור" חזר בו. מאחר שלמדנו (נדרים פ"א), ש"תוך כדי דיבור כדיבור דמי", מסתפקת הגמרא, האם חזרה וחרטה "תוך כדי דיבור" מועילה גם לגבי הקדש ונזירות (עיין תוס' ד"ה לאיתשולי וד"ה אין).

באלה מקרים יכול אדם לחזור בו תוך כדי דיבור: כלל קבוע הוא בכל התורה, ש"תוך כדי דיבור כדיבור", ובמשך זמן זה יכול אדם לחזור בו מכל דבר שאמר, כגון: עדות בבית דין, שאי אפשר לחזור ממנה, אך אם העד חזר בו תוך כדי דיבור - בטלה עדותו.

אמנם, בגמרא (שם) מבואר, שכלל זה אינו תקף כלפי ארבעה מעשים, אשר עקב חומרתם "אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה" (ר"ן) ועל כן אינו יכול לחזור בו מהם אפילו תוך כדי דיבור, ואלו הם: מגדף את ה'; עובד עבודה זרה; מקדש, ומגרש.

חזרה תוך כדי דיבור מהתחייבות למתן צדקה: גדולי רבותינו נקטו להלכה, שהנודר לצדקה יכול לחזור בו תוך כדי דיבור (סמ"ע, ש"ך, קצות החושן סימן רנ"ה ס"ג). אולם, יש מהאחרונים המחמירים וסוברים, שגם בצדקה אין מועילה חזרה תוך כדי דיבור. טעמם הוא על פי דעת הרמב"ם (בפירושו למשניות, תמורה פרק ה') הסובר שבנוסף לארבעת הדברים הנזכרים בגמרתנו, גם אדם המקדיש לבית המקדש אינו יכול לחזור בו אפילו תוך כדי דיבור (עי"ש בקצות החושן בטעם הדבר) ולדעתם דומה דין הצדקה לדין הקדש (עי' פתחי תשובה יו"ד רנ"ח סק"ז).

להלכה, יש לחוש לשיטות אלו, ולכן, הנודר לצדקה ורוצה לחזור בו יעשה התרת נדרים (עיין שו"ת מהרש"ם חלק ג' סימן פ"ה, ועיין צדקה ומשפט פ"ד ס"ק י"ח). אמנם בדרך כלל אין נשאלים על נדרי צדקה, מכל מקום במקרה שחזר בו תוך כדי דיבור, יכול הוא להישאל על נדרו, מאחר שמעיקר הדין חזרתו מועילה.

מהי נזירות?

אחד הנידונים היותר מרכזיים על אודות הנזירות הוא מהו גדר הנזירות; האם "איסור גברא" או "איסור חפצא". בעבר עסקנו בהרחבה בהבדל בין נדר לשבועה, שבועה יוצרת "איסור גברא" ונדר יוצר "איסור חפצא". אם "איסור גברא" הוא - היין עצמו אינו אסור אלא רשאי לשתותו, כשם שביום כיפור אסור לאכול ולשתות. אם "איסור חפצא" הוא - לגבי הנזיר היין עצמו אסור ככל דיני נדרים שאדם יכול לאסור עליו חפץ מסויים באמצעותם. בהגדרה זו עסקו המהרי"ט ורבי יחיאל באסן (שו"ת מהרי"ט חלק א' סימנים נ"ג-נ"ה), האם נזירות יוצרת איסור גברא או איסור חפצא [ההשלכה המעשית היא לגבי דיני "התפסה" ששנינו בתחילת מסכת נדרים].

המהרי"ט סובר כי היין והענבים אינם בעלי איסור עצמי כלפי הנזיר, אלא עליו חל איסור לאכלם - איסור גברא. את שיטתו הוא מוכיח מן הנאמר בתחילת מסכת נדרים: "כל כינוי נדרים - כנדרים, וחרמים - כחרמים, ושבועות - כשבועות, ונזירות - כנזירות". הגמרא מבארת שהמשנה מנתה את "חרמים" לאחר "נדרים" ולפני "שבועות", מפני שנדרים וחרמים מחילים איסור חפצא לעומת שבועות המחילות איסור גברא. מכך שלאחר שבועות מנתה הגמרא את נזירות, הרי לנו שגם נזירות מחילה איסור גברא!

הוכחה נוספת מביא המהרי"ט: אם נזירות יוצרת איסור חפצא, אפשר להבין זאת לגבי איסור שתיית יין ואכילת ענבים, שהם עצמם נהיים אסורים כלפיו, אך הגדרה זו אינה הולמת את איסור הטומאה ואיסור התגלחת! רק אם נגדיר את איסורי הנזיר כ"איסור גברא" מובן שהוא אסור לעשות כך וכך, להטמא, להתגלח ועוד, אך אין כל הסבר להגדרת "איסור חפצא" שלא להטמא (גם בשטמ"ק, נדרים פ"א, הביא ראיה זו).

רבי ירוחם פישל פערלא, עוסק בנידון זה בביאורו לספר המצוות לרס"ג (חלק א' דף של"ח) והוא מביא כי יש ראשונים שמדבריהם אכן מבואר שאיסורי נזיר הם "איסור גברא", אך יש ראשונים החולקים וסוברים כי איסורי נזירות מחילים "איסור חפצא", ביניהם רמב"ן, ריטב"א, רשב"א וראב"ן. **אופן חלות דיני הנזיר:** ומה בדבר הטענה על אודות חוסר האפשרות לאסור תגלחת וטומאה באיסור חפצא? אכן, אומר הגרי"פ פרלא, יודו אלה שרק יין הוא איסור חפצא, וחלוקים ממנו שאר איסורי נזיר, הטומאה והתגלחת, שהם איסורי גברא. כיצד נערכה חלוקה זו? ובכן הגר"י פערלא מסביר כי כך פועלים דיני הנזירות. תחילה הוא אוסר על עצמו את היין ואת כל היוצא מן הגפן ב"איסור חפצא", וממילא חלים עליו יתר האיסורים - טומאה ותגלחת. לאמר, לאחר שהוא אוסר על עצמו באיסור חפצא את היוצא מן הגפן - במעמדו כנזיר גזרה תורה שעליו להזהר מטומאת מת ואינו רשאי לגלח שער ראשו.

כך גם מדויק מפסוקי התורה המורים על דיני הנזיר. לגבי יין ושכר נאמר "מיין ושכר יזיר", ולגבי טומאה ותגלחת נאמר "כל ימי נזרו תער לא יעבור על ראשו... כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבוא". לאמר, הוא מזיר עצמו מן היין וממילא נאסר בטומאה ובתגלחת [עי"ש דיוקים נוספים לכך. ראוי לציין כי לדעת המהרי"ט שנוזיר הוא איסור "גברא", אינו כ"שבועה" שלא יעבור על דיני נזיר, אלא בקבלת הנזירות הוא כמקבל על עצמו קדושה שהיא מחייבתו בהנהגות אלו שקבעה תורתנו הקדושה].

מתחלפים ביניהם בתורנות שנשמרה בקפדנות, שהרי הכל חפצו לשהות בקרבתו.

באחד הלילות הגיעה עתו של הילד יהודה צבי לשמש בקודש. סבו הישיש שקוד היה על תלמודו, אפילה שררה בחוף והילד התכבד להחזיק בידיו נר דולק קרוב לספר הלימוד בו הגה הדברי חיים. הילד עמד אפוף חרדת קודש. מפעם לפעם נשמעה המיית לימודו של הגאון והילד ידע כי לא עוד פעמים רבות בחייו יזכה להשתתף במעמד נשגב שכזה. שוו בנפשכם, אחד מגדולי הדור בעל ידיעה מופלגת בכל חדרי התורה, שרבות חסידים מסתופפים בחצרו, הוגה בחצות הליל בתורה הקדושה, ועמו בחדר אין איש, רק ילד אחד שזכה להיות עמו ויותר מכך, לאחוז את הנר המאיר לסבא הגדול את אותיות לימודו. היש רגע מרגש יותר?

נקפו הדקות ושעה ארוכה חלפה. החלב נסוג מפני השלהבת, נטיפים נטיפים זרמו על כף ידו, אך הוא לא זע ולא נע. סבא הגדול לומד תורה. אין השלהבת מיתמרת מעלה, אם אין עיקרה מנמיך עצמו מטה. בסיס החלב התדקק והתמעט עד שחומה הורגש בכף ידו. הוא לא נע ולא זע. סבא הגדול לומד תורה. השלהבת, כל עוד מספקים לה חומר בעירה, ממשיכה בשלה. החלב נמס, נקווה בכף היד הקטנה, העור צרב, חרף ונכווה, והילד לא נע ולא זע. סבא הגדול לומד תורה. לבסוף נכנעה הפתילה וקרסה אל החלב הרותח.

חושך השתרר בחדר, אך אור גדול בקע מכף היד הקטנה. צלקת קטנה נותרה בה לכל חייו, אות ועדות לחינוך מזדורות עברו. איש לא היה מעלה על דעתו, כמובן, להורות לילד לנהוג כך, אך האווירה הכללית של כבוד לתורה וללומדיה היתה כה חזקה, מוחשית וברורה, עד שהיה בכחה להניא ילד צעיר להסות את כאביו להתגבר על תחושותיו כדי שלא יפרע הסבא הגדול מלימוד התורה.

★ ★ ★

הדליקו בבתים את משואות התורה! הציתו את אש התורה בליבכם ובלבבות בני ביתכם. הצטרפו עוד היום לשיעורי הדף היומי ותחי נפשכם.

לפרטים על שיעורי הדף היומי הקיימים באיזור מגוריתכם, או להקמת שיעור חדש, הנכם מוזמנים לפנות למוקד הארצי של מאורות

הדף היומי: 03-5775333

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף יא/ב הריני נזיר

הנזיר - מלך

נזיר - מסביר האבן עזרא - מלשון 'נזר' כמלך הנושא כתר על ראשו וכל כך למה? שכל העולם עבדים לתאוותיהם ואילו הוא מהלך חפשי...

דף יד/א הריני נזיר שמשון

זהירותו של שמשון

הגר"א מוילנא זצ"ל מצביע על זהירותו של שמשון בנזירותו: בשופטים (יד-ה-ו) נאמר שירד עם אביו ואמו תמנתה, ובאו עד הכרמים, "והנה כפיר אריות שואג לקראתו ותצלח עליו רוח ה' וישסעהו כשסע הגדי... ולא הגיד לאביו ולאמו את אשר עשה".

אם הלך עם אביו ואמו, הלוא ראו את המעשה גופו, מה פירושו של דבר שלא אמר להם? הן אינו צריך לומר, הם ראו!

אין זאת אלא שכאשר הגיעו לכרמים הם קיצרו את הדרך דרכם, ואילו הוא, הנזיר, עיקם את הדרך והלך מסביב ומשום כך לא ראו את מפגשו עם הכפיר. זהו ממש מה שאמרו חז"ל "סחור סחור אמרינן לנזירא לכרמא לא תקרב..." (ליקוטים בסוף דבר אליהו, איוב).

דף יד/ב כל ימי נזרו

מעלת הנזיר

סיום הפסוק הוא - קדוש הוא לה'. כותב על כך הספורנו: "יזכה לאור באור החיים ולהיות מוכן להבין ולהורות כראוי לקדושי הדור!"

לכך זוכה הנזיר!

אף הוא אומר שעל כך התפלל אלקנה על שמואל בנו שהיה נזיר (כדקלמן 10/א) "אם יקם ה' את דברו" - אינני מבקש רק זה שבעקבות הנזירות יהיה, כדבר ה' קדוש ומוכן לעבודתו.

לעילוי נשמת

מרת **אסתר לאה פרידברג** ע"ה
ב"ר שמעון הכהן ז"ל נלב"ע י"ח באלול תשל"ח
תנצבה

הונצחה ע"י בנה ידידינו הר"ר **דב יצחק פרידברג** ומשפ' שיחיו - אנטוורפן

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף גלדצהלר** ז"ל
ב"ר יהודה לייב ז"ל נלב"ע י"ט באלול תשל"ד
תנצבה

הונצחה ע"י בנו
הר"ר **לוסיאן גלדצהלר** ומשפחתו שיחיו

דף יב/ב לא משוי איניש שליח אלא במילתא דמצוי עביד השתא

השתתפות יהודים מחוץ לארץ במצוות התלויות בארץ

מדברי סוגייתנו עולה כלל חשוב בדיני שליחות, שאין אדם ממנה שליח אלא לדבר שהוא עצמו יכול לעשותו בשעת המינוי, אך לדבר שאין הוא יכול לעשותו בשעת המינוי, אין הוא יכול למנות שליח. בעלי התוספות (ד"ה מאי טעמא) בסוגייתנו הקשו על כלל זה, שהרי "מעשים בכל יום" שאשה אומרת לחברתה "לושי לי קמח והפרישי חלה עבורי", למרות שבשעה שאומרת כן הבצק אינו מוכן עדיין ואין ברשותה עיסה החייבת בחלה. כיצד, איפוא, מועיל מינוי השליחות בשעה שהמשלחת עצמה אינה יכולה להפריש חלה?

הפרשת חלה במאפיות: שאלה זו קיימת גם בימינו, לגבי הפרשת חלה במאפיות. הנוהג הוא שמפרישים חלה גם כאשר בעל המאפיה אינו נוכח במקום, ואין צורך במינוי שליחות מצד בעל הבית לאחר כל לישה ולישה. כמו כן עולה שאלה זו בחנויות לממכר פירות וירקות ובמפעלי מזון בהם יש משגיח כשרות הממונה על הפרשת תרומות ומעשרות, שאינו ממונה בכל פעם מחדש להפריש תרומות ומעשרות אלא עושה את עבודתו מכח מינויו הקבוע כמשגיח. לכאורה, איך מועיל המינוי שנעשה לפני קניית הפירות, הרי באותו זמן גם בעל הבית לא יכול היה להפריש תרומות ומעשרות מפירות אלו, ואם כן לא היה ביכולתו למנות שליח לכך?

בעלי התוספות מתרצים בשם רבינו תם, שכל דבר ש"בידו" של בעל הבית לעשות שיבוא לידי חיוב, הרי זה נחשב כדבר שיכול המשלח לעשותו **עתה**, ומינוי השליח תקף!

סברא מעניינת כתב התרומת הדשן (סי' קפ"ח), שעל פיה ניתן ליישב את קושיית בעלי התוספות (חזון איש זרעים סי' ז): ידוע הכלל הקובע כי "זכין לאדם שלא בפניו" (כתובות יא/א). לפי כלל זה, במקרה שהפעולה מהווה זכות עבור חבריו ניתן לעשותה עבורו גם ללא מינוי שליחות, ונחשב הדבר כאילו השליח מונה לכך במפורש על ידי רעהו. לפיכך, גם האשה הרוצה ששכנתה תפריש עבורה חלה, נחשבת כמי שמינתה את שכנתה לשליחה **לאחר שהושלמה העיסה**, וגם המשגיחים בחנויות הפירות והירקות הריהם שלוחי בעל החנות על כל משלוח ומשלוח מכח כלל זה, וכן פסק הרמ"א (סימן שכ"ח סעיף ג) [אמנם, כתב בדרך אמונה, תרומות פרק ד' הלכה י"א, וכפי ששמעו בתרומת הדשן שם, שדין זה הוא דווקא במקום שגילה הבעלים את דעתו שרצונו הוא שאדם זה יפריש עבורו תרומות ומעשרות, אך אדם אחר אינו יכול להפריש ללא מינוי מפורש. עיי"ש בטעמו. לדבריו, נשים צדקניות ההולכות לבתי מאפה כדי לזכות בפרשת חלה] כדי לזכות במצוות הפרשת חלה [אותה אינן זוכות לקיים בביתן משום שאינן אופות כמות כה גדולה המחייבת הפרשת חלה], צריכות לקבל מינוי לכך מבעל המאפיה, ואין די ברשות הניתנת על ידי העובדים להפריש את החלה.

מעשה שהיה בעיר "קושטא", כאשר אחת מנשות העיר השתגעה ולעיתים היתה מתפכחת משגעונה. בעלה החליט לגרשה ולהפליג לארץ רחוקה, אלא שביום בו רצה לגרשה היתה אשתו שרויה בשגעונה, ובמצב זה אינו יכול לגרשה, שהרי השוטה אינה מתגרשת. הבעל הנבון רצה למנות את הסופר ואת העדים כשליחיו לכתובת הגט ולנתינתו בבוא העת כאשר אשתו תתפכח לזמן מה. אולם, גדולי קושטא שללו אפשרות זו, מאחר שבזמן מינוי השליחים הרי אינו יכול לגרשה, ועל כן אף אינו יכול למנות שליח שיעשה זאת לאחר מכן (עיי' "משנה למלך" פ"ו ה"ג וב"מרכבת המשנה").

מנהג קדום שהיה נהוג בקרב יהודי חו"ל, מובא ב"כרתי ופלתתי" (סימן ס"א ס"ק ה'), ש"חסידים ואנשי מעשה" שרצו לזכות ולקיים מצוה שאינה נוהגת בחו"ל, היו נותנים סכומי כסף לשד"רים שבאו מארץ ישראל כדי שיקנו עבורם בהמות בארץ ישראל, ישחטום ויפרישו מהם מתנות כהונה, זרוע לחיים וקיבה. ה"כרתי ופלתתי" מסופק, אם באופן זה נחשב כמי שקיים את המצווה, שהרי מבואר בסוגייתנו שדבר שאין אדם יכול לעשות בעצמו אין הוא יכול למנות שליח לעשותו ואם כן בשעה שהם בחוץ לארץ הרי אינם יכולים לקיים את המצוות התלויות בארץ, וכיצד ימנו שליח לקיום מצוות אלו? גם בשו"ת שדה הארץ (או"ח ס"ס י"א) כתב שמינוי השליחות אינו מועיל ואין בידם אלא זכות של "מחזיק בידי עושי מצוה".

הבדל בין מניעה הלכתית למניעה טכנית: אולם, כבר תמה על סברא זו החקרי לב (אהע"ז סימן מ"ו), הסובר שאין כל חסרון במינוי השליחות באופן זה. וטעמו, שהחסרון המבואר בסוגייתנו, שאין אדם רשאי למנות שליח על דבר שהוא עצמו אינו יכול לעשותו בזמן המינוי אמור דווקא לגבי דברים שהוא מנוע מבחינה הלכתית מעשייתם. שונה הוא הדין במניעות חיצוניות, שאינן פוסלות את המשלח מלמנות שליח, כגון: בני חוץ לארץ שמינו את השד"רים כשליחים לקיום מצוות התלויות בארץ [עיי"ש שהוכיח כי חסרון מציאותי אינו מהווה מניעה למשלח].

דף יד/א הכא לא אפשר לאיתשולי

"נזיר שמשון" שהופיע בפני רבה של ירושלים

בגמרתנו מבואר כי "נזירות שמשון" שונה משאר נדרי נזירות. בעוד שאדם שנדר שיהיה נזיר יכול להשאל אצל חכם שיתיר את נדרו על ידי פתח וחרטה, לא ניתן להשאל על "נזירות שמשון" ולהתירה, שהרי גם שמשון היה נזיר עולם כפי שציווה ה' (שופטים יג/ז), ללא אפשרות התרה.

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות

ביממה

מתחברים לשיעור
המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

מעשה מופלא מובא בשו"ת מנחת יצחק (חלק ח' סימן פ'): בחור יהודי שלא שמר תורה ומצוות, שוטט ברחבי העולם תוך כדי חיפושים אחר משמעות עמוקה ותוכן מהותי לחייו. טיוליו הרבים הובילוהו למזרח הרחוק, שם פגש בעובדי אלילים שונים ומשונים.

התעוררות מפיטי ערב ראש השנה: ויהי היום, ערב ראש השנה תשל"ו, והצעיר הישראלי נקלע לבית הכנסת בעיר בומביי שבהודו. בשמעו את הפיוט "עוקד והנעקד והמזבח", התעורר ליבו ופרץ בבכי רב, ובלביו גמלה המחשבה: "יהודי אני, אין לי לנדוד במחוזות זרים, מקומי הוא בחיק היהדות".

הצטרפות לכת משיחית: הצעיר היהודי מיהר לחזור ארצה ולנהוג כיהודי כמיטב ידיעתו המוגבלת, אלא שבכך לא תמה מסכת תהיותיו. בארץ ישראל התקרב הבחור לקבוצת יהודים משיחיים. באחד הימים, בשעה שהיה קורא בתנ"ך, התפעם עד מאד משמשון הגיבור וממעשיו והחליט לקבל על עצמו "נזירות כשמשון". אחד המניעים לנדודו היה אורח החיים הסגפני שהטמיע בקרבו בשהותו בארץ נכר.

לאחר תקופה זכה להתקרב ליהדות השורשית וחזר בתשובה שלימה לקונו. "נזירותו" הקשתה על מהלך חייו כיהודי דתי וגרמה לו ריחוק מהבריות. רבה של ירושלים, הגר"י וייס זצ"ל, נדרש למקרה נדיר זה ודן האם אמנם אין להתיר את נדודו כדברי גמרתנו, או שמא במקרה חריג זה יש צדדים להקל.

התרת נזירות שמשון לצורך חינוך הילדים: המנחת יצחק בתשובתו מסתמך על סברות אחדות כדי להתיר את הנזירות במקרה חריג זה. א. מאחר שברור שקבלת נזירות זו היתה בטעות [שהרי לא ידע את משמעות הנזירות על פי התורה], יש מהפוסקים הסוברים שלא חלה נזירותו כלל. ב. יש להתיר מקרה זה, שהרי לצורך מצווה יש מהפוסקים הסוברים שבאופנים מסויימים ניתן להשאל גם על "נזירות שמשון", ומאחר שמראהו המוזר דחה את הסובבים אותו וגם ילדיו התקשו למצוא את מקומם בחברה הוגנת, נחשב הדבר כ"צורך מצווה". ג. לפי המקרה המתואר, נראה שבאותה תקופה בה הצעיר שב מהודו, הוא היה מבולבל וחסר דעת ומופקע מהאפשרות לידור נדרים. ה"מנחת יצחק" מסיים כי סברא זו היא המכריעה להקל בדינו.

בימינו, נזירות שמשון אינה שכיחה: למסקנא הכריע שיש להתיר את נדודו, ואף על פי שכתב הרדב"ז (סימן קל"ג) שגם במקרים בהם צריך להתיר "נזירות שמשון" אין עושים זאת כדי שלא יאמרו ש"נזירות שמשון" ברת התרה היא, מכל מקום בימינו שאין נזירות שמשון שכיחה, מותר להתיר ואין צורך לגזור שמא יקלו ב"נזירות שמשון".

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

